

УДК 378:147

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-6\(24\)-596-610](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-6(24)-596-610)

Дмитрієва Наталія Борисівна кандидат медичних наук, Одеський Національний Медичний Університет, доцент кафедри хірургічної стоматології, пров. Валіховський 2, м. Одеса, 65082, <https://orcid.org/0000-0002-7128-5504>,

Крикляс Володимир Генріхович кандидат медичних наук, Одеський Національний Медичний Університет, доцент кафедри хірургічної стоматології, пров. Валіховський 2, м. Одеса, 65082, <https://orcid.org/0000-0002-9262-8182>

Крикляс Катерина Володимирівна Одеський Національний Медичний Університет, асистент кафедри хірургічної стоматології, пров. Валіховський 2, м. Одеса, 65082, <https://orcid.org/0000-0001-9348-2229>

Чернякова Жанна Юріївна кандидат педагогічних наук, доцент, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, доцент кафедри педагогіки, вул. Роменська, 87, м. Суми, 40000, <https://orcid.org/0000-0003-4547-9388>

Пєнов Вадим Васильович кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти, Одеський національний університет імені І.І.Мечникова, вул. Дворянська, 2, м. Одеса, <https://orcid.org/0000-0002-0900-525X>

МЕТОДИ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ: ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ В ДИСТАНЦІЙНІЙ ОСВІТІ

Анотація. На сучасному етапі розвитку освіти дедалі більше затребуваною стає практика використання дистанційних методів навчання. Цифрова освіта в умовах обмежень через пандемію, викликану Covid-19, знаходить у середовищі освітніх організацій широкомасштабне застосування. Сьогодні в період вимушеного повномасштабного переходу на дистанційне навчання вчені-теоретики і викладачі-практики переконалися в освітньому потенціалі дистанційної освіти (ДО), що став оптимальним варіантом педагогічного вирішення проблеми і перетворився в кризовій ситуації на потужний інструмент навчання. Застосування

інтерактивних методів навчання в електронному середовищі зумовлює стимуляцію самостійної освітньої діяльності та постійного зворотного зв'язку студентів. Активні методи навчання широко використовуються у педагогічно організованому пізнавальному процесі з різних навчальних дисциплін.

Аналізуються матеріали зарубіжних та вітчизняних практик реалізації дистанційних форм навчання, у тому числі заснованих як на визнаних теоретичних розробках, так і на альтернативних дослідженнях. Обґрунтовано дефініцію «дистанційне навчання», яка трактується як механізм організації освітнього процесу за допомогою використання інформаційно-комунікаційних мереж та здійснюється взаємодія учнів один з одним і педагогом. У статті розглядаються інтерактивні методи навчання, характерною особливістю яких є здатність інтеграції та застосування в електронному середовищі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Активні методи навчання сприяють залученню студентів до вирішення проблем, максимально наближених до професійних, не тільки розширюють та поглиблюють професійні знання, але одночасно розвивають практичні навички та вміння. Все це дозволяє успішно формувати загальнокультурні, загальнопрофесійні та професійні компетенції майбутніх фахівців.

Ключові слова: активні методи навчання, дистанційне навчання, мозковий штурм, ділова гра, рольова гра, метод кейс-стаді, проблемне навчання, інноваційні методи.

Dmytriieva Nataliia Borysivna PhD, Odesa National Medical University, Assistant professor of the Department of Surgical Dentistry, Odesa Valikhovskiy lane 2, 65082, <https://orcid.org/0000-0002-7128-5504>

Kryklias Volodymyr Henrikhovich PhD, Odesa National Medical University, Docent of the Department of Surgical Dentistry, Odesa Valikhovskiy lane 2, 65082, <https://orcid.org/0000-0002-9262-8182>

Kryklias Kateryna Volodymyrivna Odesa National Medical University, assistant of the Department of surgical dentistry, Valikhovskiy 2, Odesa, 65082, <https://orcid.org/0000-0001-9348-2229>

Cherniakova Zhanna Yuriivna Candidate of Pedagogical Sciences, Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, Associate Professor, Associate Professor of the Chair of Pedagogy, Romenska St. 87, Sumy, 40000, <https://orcid.org/0000-0003-4547-9388>

Pienov Vadym Vasyliovych Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Physiology, Health and Safety of Humans and Natural Education, Odesa I.I. Mechnikov National University, St. Dvoryanska, 2, Odesa, <https://orcid.org/0000-0002-0900-525X>

METHODS OF ACTIVE LEARNING: FEATURES OF USE IN DISTANCE EDUCATION

Abstract. At the current stage of education development, the practice of using distance learning methods is becoming more and more popular. Digital education in the conditions of restrictions due to the pandemic caused by Covid-19 finds wide-scale application in the environment of educational organizations. Today, in the period of a forced full-scale transition to distance learning, theoreticians and practicing teachers are convinced of the educational potential of distance education, which has become the optimal pedagogical solution to the problem and turned into a powerful learning tool in a crisis situation. The use of interactive learning methods in the electronic environment leads to the stimulation of independent educational activities and constant feedback of students. Active learning methods are widely used in the pedagogically organized cognitive process of various educational disciplines.

The materials of foreign and domestic practices of distance education implementation, including those based on both recognized theoretical developments and alternative research, are analyzed. The definition of "distance learning" is substantiated, which is interpreted as a mechanism for organizing the educational process using information and communication networks and the interaction of students with each other and the teacher. The article discusses interactive learning methods, the characteristic feature of which is the ability to integrate and apply in the electronic environment with the help of information and communication technologies. Active learning methods contribute to the involvement of students in solving problems as close as possible to professional ones, not only expand and deepen professional knowledge, but at the same time develop practical skills and abilities. All this makes it possible to successfully form general cultural, general professional and professional competencies of future specialists.

Keywords: active learning methods, distance learning, brainstorming, business game, role-playing game, case-stage method, problem-based learning, innovative methods.

Постановка проблеми. У сучасних установах вищої освіти інтенсивно розвивається нова прогресивна форма організації навчального процесу із

застосуванням інформаційно-комп'ютерних ресурсів – дистанційна освіта. При традиційній та змішаній формі навчання студенти мають достатні можливості для активного засвоєння предметів, для оптимізації своїх мовних (письмових та усних) навичок та компетенцій в умовах присутності навчальних партнерів по групі, викладача на занятті. На відміну від традиційного навчання, дистанційна форма не передбачає прямого контакту з викладачами, вона націлена на самостійну діяльність студента в індивідуальному режимі. Виникає проблема в активному засвоєнні освітньої програми. Цю проблему можна зняти, якщо будувати навчальний процес на електронній платформі, задаючи контент електронного навчання, педагогічно спрямований на активізацію індивідуальної діяльності з використанням активних способів навчання. Відсутність реальних навчальних умов для здійснення безпосередньої комунікації, парної чи групової роботи, прямого співробітництва з викладачем є проблемою дистанційної освіти, віддаленість студента від викладача та від своїх комунікативних партнерів по групі. Навчальна робота студентів не повинна здійснюватись у пасивному навчанні. Виникає необхідність знайти способи активізації навчальної комунікативної діяльності студента в умовах індивідуалізованого, віддаленого навчання в режимі дистанційних технологій освіти (ДТО) [1].

Актуальність цієї статті визначається загальним інтересом до сучасних педагогічних та інфокомунікаційних технологій та необхідністю розвитку дистанційної освіти для студентів, а також тим фактом, що науково-методична література показує відсутність значущих робіт, присвячених активним методам навчання в дистанційних умовах. В умовах дистанційної освіти значимість використання технологій активного навчання як способу компенсації певних мінусів онлайн-навчання (відсутність особистого контакту суб'єктів освіти, неможливість соціалізації в навчальному колективі, відсутність постійного контролю з боку викладача та ін.) особливо зростає. Отже, доцільність дослідження теми, що розглядається, очевидна і затребувана сучасною практикою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури показує наявність безлічі публікацій з теорії та практики дистанційної освіти (Holmberg 1989; Moore 2003; Sampson 2003; Simonson 2015; Sullivan 2013) [2-5], в яких досліджується і описується загальні аспекти дистанційного навчання.

Автори колективної книги про активні методи в Північній Ірландії відзначають, що при активному навчанні роль викладача зміщується у бік консультанта, посередника. «В активному класному середовищі роль вчителя часто полягає в ролі координатора, який підтримує учнів у

їхньому навчанні та розвитку навичок, наприклад, в оцінці результатів, веденні спілкування, прийнятті обґрунтованих рішень, вирішенні проблем, в організації незалежної роботи» (Active Learning) [6]. Ця книга містить багатий практичний матеріал для викладачів. У ній пропонується і докладно описується безліч стратегій активного навчання та набуття знань, роль викладача і учня на заняттях активного навчання, а також конкретні активні прийоми навчання, націлені на розвиток інтелектуальної діяльності та сприяють засвоєнню матеріалу, такі як: Carousel, Clustering, Collage, Consequence Wheel, Constructing Walls, Creative Matrix і багато інших [6].

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є визначення та опис деяких методів активізації діяльності студента, який навчається в умовах дистанційного комунікаційного середовища, обґрунтування застосування активних методів у дистанційному навчанні для активізації навчального процесу.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні все більш затребуваною в освітньому середовищі стає практика застосування дистанційних освітніх технологій. Широкомасштабне використання цифрового сервісу обумовлено поширенням коронавірусної інфекції в період пандемії, внаслідок чого навчальні заклади були змушені перейти на віддалений режим навчання. Covid-19 виступив тригером «зростання індустрії онлайн-формату навчання та нових інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому середовищі». Згідно з офіційними даними, світовий ринок EdTech в умовах ізоляції в 2020 році склав \$227 млрд. За прогнозами до 2025 року він зросте в 1,8 раза і досягне \$404 млрд. Зростають і інвестиції в ринок Edtech: інвестиції в 2020 році зросли на 94% більше за попередній рік. Лідерами Edtech-ринку є країни Азії та США. На Китай, Індію та США припадає 90% інвестицій в EdTech у 2020 році [7]. Очевидна значна роль потенціалу діджитал-інструментів як освітнього потенціалу, який став оптимальним варіантом педагогічного вирішення серйозної проблеми організації безперервного навчального процесу в умовах пандемії. Дистанційне навчання є потужним інструментом в умовах кризової ситуації, розширюючи можливості надання освітніх послуг в альтернативних формах [8].

Дистанційна освіта (ДО) як елемент відкритої форми освіти – це навчання на відстані. ДО використовується учнями, які з різних причин не можуть відвідувати контактні заняття. Вони працюють з дому або з офісу та вивчають електронний курс самостійно, виконують завдання та взаємодіють один з одним і з викладачем через Інтернет. Інакше кажучи, вони беруть на себе відповідальність за своє автономне навчання. Н.

Семпсон [4] визначає дистанційне навчання як незалежне дистанційне навчання за допомогою текстів для самостійного вивчення та віддаленого спілкування. Як зазначає Холмберг [2], люди надають перевагу дистанційному навчанню за зручність, гнучкість та адаптивність цього режиму освіти для задоволення індивідуальних потреб студентів. Найбільш точне визначення дистанційної освіти ми знаходимо у М.Саймонсона: “Distance education is now often defined as: institution-based, formal education where the learning group is separated, and where interactive telecommunications systems are used to connect learners instructors” [9]. Як вважає М.Саймонсон, дистанційна освіта є однією з найяскравіших інноваційних технологій, що впливають на освіту.

Концепція дистанційного формату навчання значно відрізняється від традиційного формату навчання. Головний критерій відмінності полягає у використанні сучасних освітніх технологій - EdTech (education technology), а саме комп'ютерних технологій для спрощення та підвищення ефективності освіти (електронної пошти, онлайн-платформ, хмарних сервісів та ін.). При цьому, онлайн-формат навчання передбачає використання двох варіантів дистанційного навчання: синхронного (прямий контакт педагога і учня через лекції, вебінари, практичні заняття, онлайн-конференції) і асинхронного (отримання знань здійснюється в зручний для слухача час через самостійне вивчення підготовлених педагогом матеріалів: презентацій, відеолекцій, завдань та ін.).

При дистанційному навчанні використовуються такі методи:

1. Метод навчання, у якому роль викладача обмежена, і основна навантаження падає на учня. Основний акцент спрямований на самонавчання та саморозвиток за мінімальної підтримки вчителя. Для його реалізації вчителі надають допомогу в добірці матеріалу як друкованого, так і інтернет-ресурсів.

2. Метод навчання, у якому здійснюється індивідуальний підхід, коли учень взаємодіє з учителем віч-на-віч. Це можна здійснити за допомогою таких технологій, як, голосова пошта, система Skype, електронна пошта, телефон якщо вчитися дистанційно.

3. Метод, при якому вчитель викладає навчальний матеріал, та учні беруть мінімальну активну участь у ньому. Наприклад, якщо лектор записує свою лекцію та транслює її за допомогою електронних комунікацій. Або ж лектор читає лекцію через платформу Zoom або Microsoft Teams і одразу веде її запис. Згодом студенти можуть завантажити цю лекцію до себе на комп'ютер і знову переглянути за необхідності.

4. Метод проблемного навчання базується на вирішенні проблемних завдань для вирішення практичних питань особливої важливості. При

вирішенні цих проблем у учнів формується механізм, який сприяє розвитку критичного мислення та творчої активності, а також винахідливості, уміння знаходити вихід із будь-якої поставленої ситуації. У даному випадку роль викладача обмежується спостереженням і підтримкою.

5. Дослідницький метод навчання характеризується тим, що учасники навчального процесу знають цілі, мають чітку структуру і велику кількість методів для аналізу, синтезу та отримання результатів у ході дослідження [6].

Дані методи називаються інтерактивними, тому що вони спрямовані на максимальну активність та залученість учня до процесу навчання, де учень проявляє активну позицію, а не відіграє пасивну роль не тільки сам, а й у взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу. Методи, які дозволяють за мінімальний час та мінімальні зусилля подолати потрібні навички та вміння з високим ступенем усвідомленості при взаємодії з іншими називаються інтерактивними методами навчання та виховання.

Активні методи навчання – це такі методи навчання, у яких діяльність студента носить продуктивний, творчий, пошуковий характер. До активних методів навчання відносять дидактичні ігри, аналіз конкретних ситуацій, вирішення проблемних завдань, навчання за алгоритмом, мозкову атаку, позаконтекстні операції з поняттями та ін. Активне навчання протиставляється пасивному, а також відрізняється від інтерактивного. Інтерактивне навчання передбачає наявність партнерів та здійснення багатовекторних контактів між усіма учасниками навчального процесу (викладачами, студентами, групами). Інтерактивні методи можна розглядати як найбільш сучасну форму активних методів. Розробки вчених останніх десятиліть трактують активні методи навчання як найбільш дієві в освітньому просторі, тому що доведено, що людина здатна засвоїти 10% прочитаного, 20% того, що було почуто, 30% від побаченого, 50-70% за участі в дискусіях, бесідах, 80% при самотійному розкритті проблеми і лише при самотійній постановці проблеми, прийнятті рішень, формулюванні висновків запам'ятовується 90% матеріалу [10].

Активне навчання – це спосіб навчання, у якому ученик залучається до навчального процесу активніше, ніж при інших методах. Бонвелл і Ейсон стверджують, що «при активному навчанні студенти беруть участь у процесі, коли здійснюють інші дії, ніж пасивне слухання» [11]. Крім пасивного слухання, вони повинні читати, писати, обговорювати або бути залучені до вирішення проблем.

Відповідно до таксономії Б. Блума, студенти повинні брати участь у вирішенні завдань розвитку мислення, таких як аналіз, синтез, оцінка,

тобто мислення високого рівня [12]. Таксономія Б. Блума – це ієрархічна побудова когнітивних умінь і навичок, яка може допомогти викладачам навчати, а студентам навчатися. Ці когнітивні вміння досягаються при застосуванні активних прийомів вивчення. Таксономію Б.Блума можна і потрібно використовувати при складанні розробок та планів уроків або завдань в електронному курсі [12]. Багато активних завдань при дистанційному навчанні співвідносяться з вищим рівнем таксономії і передбачають аналіз, синтез, оцінку. Дослідження Д. Вельтмана і М. Уайтсайда свідчать, що активне навчання не завжди (universally) ефективно, що при порівнянні різних груп учнів з різним вихідним рівнем знань показники зводилися до середнього, тобто насправді результати підвищилися в тієї групи учнів, яка під час навчання (на початку навчання) мала нижчий рівень оцінки, а група з вищим початковим рівнем знань і умінь не так значно підвищила свою результативність в результаті активного навчання [13].

Успішність освітнього процесу з використанням активних методів навчання спирається на такі принципи:

- принцип індивідуалізації, орієнтований на організацію багаторівневої системи виховання та навчання на підставі обліку індивідуальних особливостей учнів;
- принцип гнучкості, який передбачає змінність процесу навчання з урахуванням зворотного зв'язку від студентів безпосередньо у процесі проведення заняття;
- принцип співробітництва – передбачає рівні та довірчі взаємини викладача зі студентами (S - S відносини: суб'єкт-суб'єктні відносини).

Активні методи навчання поділяються на два типи. Активні методи першого типу включають проблемні лекції, проблемно-активні практичні заняття, практику, участь у позанавчальній роботі (олімпіади, студентські гуртки, конференції). Активні методи навчання другого типу поділяються на неігрові та ігрові. Неігрові: вирішення ситуаційних задач та завдань-кейсів. Ігрові: ділові ігри, у нашому випадку – відпрацювання практичних навичок як елемент формування загальнопрофесійних і професійних компетенцій.

ДО базується на взаємодії всіх учасників освітнього процесу і наділене універсальністю, що забезпечує можливість інтегрувати активні методи, що застосовуються в традиційному навчанні. Серед методів навчання, які можна ефективно використовувати в онлайн форматі, лідирують ділові ігри, рольові ігри, кейс-стадії, проблемне навчання та мозковий штурм.

Використання *ділової гри* у процесі навчання максимально наближає його до реальної практичної діяльності. Даний метод здійснюється за допомогою моделювання всіляких ситуацій діяльності, що відносяться до теми або дисципліни, що вивчається, і створює значний емоційний настрій, що сприяє активізації навчального процесу [8]. Автори вважають, що ділові гральні методи, спроектовані на ДО, активізують освітній процес і концентрують увагу студента на глибоке розуміння предмета, а також застосування отриманих знань на практиці. Було встановлено, що при традиційній формі навчання студентами засвоюється лише 20% матеріалу, а активної ділової гри - 90% за умови економії часу, відведеного вивчення дисциплін [8]. Отже, використання методу ділової гри в дистанційному навчанні виправдовує себе, оскільки при дистанційних заняттях багатьом учням складно зосередитися на темі лекцій повний академічний годинник. Метод ділової гри дозволяє усунути ці недоліки і обійти бар'єр обмеженого зв'язку ДО, оскільки забезпечує прискорене освоєння навчального матеріалу, активну участь усіх і позитивний емоційний настрій учасників.

Ділова гра є одним із ефективних способів формування комунікативної та професійної компетентності, що дозволяють включити процес навчання до моделі майбутньої трудової діяльності випускника вишу. На відміну від рольових ігор, у яких відтворюються особисті взаємодії, які не обмежуються професійною діяльністю, *бізнес-гри* обговорюють ситуації, близькі до реальної професійної діяльності. На підготовчому етапі (групова робота студентів) викладач формує навчальні групи, встановлює умови ведення ділової гри, визначає ступінь творчої свободи учнів. Обговорення ключових позицій (розподіл ролей, визначення ходу гри тощо) та написання сценарію *бізнес-ігри* здійснюється у віддаленому форматі (групова онлайн-робота). Викладач перевіряє сценарій по електронній пошті. Презентація (традиційний формат) - показ *бізнес-ігри* проводиться в класі (групова робота студентів в автономному режимі) у два етапи: зразок *бізнес-гри*, в якій студенти грають; у *бізнес-гру* за певними ролями; презентація *бізнес-гри* для вчителя та інших дослідних груп. На етапі обговорення результатів гри (групова робота студентів) у студентів з'являється додаткова можливість професійного спілкування.

Одним із видів ігрових технологій виступає *рольова гра*. Рольова гра визначається як умовне відтворення її учасниками реальної практичної діяльності, яка здатна перерости з навчання у творчість та модель людських відносин. Суть методу зводиться до закріплення за студентами конкретних ролей, відповідальних завдань гри у межах досліджуваної теми [9]. Рольова гра занурює учня у стан захопленості і

творчої активності, з яких забезпечується інтенсивність засвоєння ділових відносин [10]. До основних функцій рольової гри входять: пробудження мотивації до вивчення теми, участі у дискусії, бесіді після роз'яснення будь-якої проблеми та відпрацювання практичних навичок. Відповідно методика рольової гри спрямована на розвиток уваги, підвищення інтересу, поліпшення сприйняття та посилення мотивації до навчальної діяльності [11]. Вважаємо, що ігрові методи повною мірою можуть синхронно співіснувати з умовами ДО. Для організації занять із застосуванням ігрових технологій потрібна спеціальна веб-сторінка з розміщенням матеріалів ігрових технологій. Онлайн відеоконференції є обов'язковими, оскільки у режимі реального часу моделюються ті чи інші ситуації. У процесі відеоконференції не виключені можливості застосування інформаційних технологій для демонстрації відеофайлу та аудіофайлу.

Крім ігрових технологій в останнє десятиріччя активно використовується метод *кейс-стаді*. Метод кейс-стаді є ефективним засобом організації навчального процесу і легко поєднується з іншими активними методами навчання [7]. Метод кейс-стаді ґрунтується на детальному вивченні ситуацій, що мають місце в галузі знань і діяльності, що вивчається. Розрізняють три види кейсів, зручних для онлайн формату:

- кейси, що передбачають сприяння викладача у перевірці завдань студента, оскільки відповідь на питання є неоднозначною;
- кейси, що мають автоматизовані рішення, оскільки відповіді є однозначними;
- кейси, рішення яких впливає на входні параметри наступного кейсу. Даний кейс дозволяє простежити алгоритм рішень [6].

Кожен із вищевказаних видів кейсів оптимізує навчальну діяльність студента і підвищує його самоорганізацію в ДО. Другий вид кейсу дуже актуальний у наших сучасних умовах, оскільки в інформаційно-комунікаційній мережі «Інтернет» міститься дуже багато недостовірної інформації. Пропонується не тільки вирішувати практичні ситуації (виставлені на онлайн-платформі в матеріалах до семінарських занять відповідно до теми), а й самостійно скласти кейс за зразком, використовуючи матеріали лекцій та додаткові джерела: Ситуація 1. Опис ситуації. Завдання: виділіть професійну проблему (проблеми) із ситуації. Які можливі причини цього? Як ви вважаєте, які дії необхідно зробити співробітнику? Ситуація 2... Ситуація 3...

Метод мозкового штурму (brainstorming) – один із найпопулярніших методів, що використовуються в класі. Він чудово стимулює творчу активність. Учасникам дискусії пропонується висловити якнайбільше

рішень, включаючи найфантастичніші (час для обговорення проблеми зазвичай обмежений 1-5 хвилин). Із загальної кількості висловлених ідей, найчастіше більшість успішні, які можна використовувати практично. Вважається, що використання цього методу можливе лише в автономному режимі, тому що потрібно написати ідеї на дошці / аркуші паперу, щоб потім вибрати найкращі. Однак сучасні інформаційні та комунікаційні технології дозволяють не лише бачити та чути один одного під час спілкування, а й активно використовувати в Інтернеті різноманітні програми для редагування зображень, доступні одночасно всім учасникам конференції.

Етап підготовки може бути двох форматів: у класі (робота студентів у групі), коли вчитель розподіляє студентів на групи, визначає «лідера» кожної групи (член команди, який організовує конференцію, записує ідеї, організує обговорення), надсилає йому завдання для обговорення або віддалено (онлайн-групова робота учнів), коли вчитель сам організує конференцію, призначає «модератора» та видає завдання. Підготовчий етап закінчується онлайн-обговоренням, під час якого студенти обирають найкращі ідеї та готуються відстоювати свою точку зору перед іншими групами. Традиційний етап презентації відбувається у класі (робота студентів у групі). Команди представляють результати своєї роботи. В якості додаткового заняття можливо запропонувати вибрати ідею та розвинути її в незалежному проекті (*метод проекту*).

Групова дискусія - форма співробітництва та колективної роботи з дослідження (обговорення) конкретного питання (проблеми). Застосовуються два види дискусії – конфліктний діалог та діалог односторонців. Для дискусії вибираються найактуальніші теми, які здатні викликати активне обговорення серед учасників. Крім того, необхідно враховувати наступні умови успішного проведення дискусії як форми пізнавальної діяльності: місце і час проведення дискусії, соціальну ситуацію, ерудицію ведучого та його вміння керувати дискусією. Можна попередньо запропонувати учням заздалегідь ознайомитися з матеріалами за посиланнями [12]. При цьому можна використовувати як групову (навчання пропонується розділитися на групи і вибрати проблему для самостійного вивчення з метою подальшої участі в дискусії), так і фронтальну форми роботи.

Проблемне навчання, основою якого лягли ідеї Джона Дьюї, ґрунтується на трудовій діяльності, тоді як традиційне навчання будується на навчальних планах. За ідеєю Дж. Дьюї метод орієнтується на створенні та вирішенні проблемних ситуацій, що сприяють пошуку нових знань. Даний метод передбачає організацію активної взаємодії студентів для пошуку можливих способів вирішення проблемної ситуації.

Проблемне навчання стимулює творчу діяльність, активність у пізнанні нових понять, явищ та законів. Проблемні методи в ДО використовуються в першу чергу для розвитку навичок навчально-пізнавальної діяльності.

Метод інтерв'ю – розвиває комунікативні навички, вміння вести діалог. На семінарських заняттях майбутні професіоналі складають питання щодо «Інтерв'ю з професіоналом» (діючим керівником чи працівником тієї чи іншої індустрії) по заданій проблемі.

Есе - виклад власної точки зору учня на ту чи іншу проблему, в результаті чого розвивається логіка, здатність аргументувати свою думку, грамотно подавати інформацію.

Проект. Студентам необхідно створити соціальний проект з відповідної теми, слідуючи структурі: назва проекту (вказується на титульному аркуші); обґрунтування його актуальності; формулювання проблеми, на вирішення якої спрямований проект; цілі і завдання; опис робіт (послуг), які мають бути виконані в рамках проекту, та які пред'являються до них вимоги; передбачувані терміни реалізації та очікувані результати; за бажанням вказуються кадрове, фінансове та матеріально-технічне забезпечення, а також порядок здійснення керівництва та контролю за виконанням проекту. Використовується метод як групових проектів, так і індивідуальних. На семінарських заняттях в режимі он-лайн проводиться публічний захист проекту з наданням можливості кожному учаснику висловити свою думку, поставити запитання.

Таким чином, при віддаленому форматі набувають особливої значущості інтерактивні методи навчання. До них можна віднести проблемний виклад матеріалу, бізнес- та рольові ігри, обговорення, аналіз ситуацій, бесіди, дебати, лекції з елементами обговорення, метод проекту, ситуаційне рішення, мозковий штурм, кейси, дослідження, портфоліо, семінари та обговорення [10].

На основі зарубіжного та вітчизняного досвіду, більшість експертів констатують [14], що активні методи навчання дозволяють послідовно коригувати деякі недоліки ДО, оскільки володіють:

- властивістю стимуляції, що активує самостійну навчальну діяльність студентів;
- спрямовуючою складовою, що орієнтує студентів на позицію активної участі в заняттях з метою підвищення рівня самоорганізації в умовах ДО;
- розвиваючим принципом, що адаптує творче мислення до вирішення конкретних практикоорієнтованих завдань;
- умовами для формування інформаційно-комунікаційної грамотності учнів.

На завершення слід відзначити лідируючу позицію ДО в освітніх організаціях останнім часом. Звідси – необхідність регулярного вдосконалення та експериментів щодо впровадження інноваційних технологій в освітній простір. Відсутність соціальної взаємодії в ДО пропонується компенсувати інтенсивним застосуванням активних методів навчання. Результати такого впровадження забезпечать не лише можливість ведення дискусій та бесід, а й полегшать формування єдиної освітньої мережі, що забезпечує плідну взаємодію між студентами, а також викладачем та студентом.

Висновки. Швидке поширення дистанційної освіти у світі не тільки відкриває перед студентами та викладачами великі можливості, а й створює багато проблем. Студенти працюють автономно, що викликає багато питань, таких як: Чи призводить це до досить якісної освіти? Чи є матеріали, розроблені викладачами-спеціалістами, такими ж ефективними та активними для дистанційного студента, як і для традиційного студента? Активна участь кожного студента є необхідним аспектом навчання. Студенти виконують навчальні дії і одночасно розмірковують про роботу, що виконується, і про її мету, покращуючи при цьому свої розумові здібності. Усі активні методи навчання покликані вирішувати головне завдання – розвивати критичне мислення, засноване на аналізі професійно-спрямованих ситуацій, самостійному пошуку інформації, побудові логічного ланцюга та прийнятті виваженого рішення.

Активні методи сприяють покращенню якості дистанційної освіти. З метою покращення навчального процесу на основі ДТО та підвищення якості електронних курсів необхідно оптимізувати навчально-методичний контент, насичуючи його активними прийомами спеціально для дистанційних студентів. Цьому сприяють активні педагогічні методи, що вплітаються в канву навчального матеріалу, електронних навчальних курсів та різних форм навчання. Педагогам потрібно прагнути до того, щоб дистанційний студент активно розвивав свої знання та вміння, необхідні для його майбутньої професійної діяльності.

Література:

1. Дистанційна освіта: забезпечення доступності та неперервної освіти впродовж життя (E-Learning and University Education 2017) : матеріали XLII Міжнар. наук.-метод. конф. (м. Полтава, 9–10 лют. 2017 р.). Полтава : ПУЕТ, 2017. 365 с. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/5732/1>.
2. Holmberg, B. (1989) Theory and practice of distance education. New York: Routledge.
3. Moore M.G., Anderson W.G. Handbook of Distance Education. - Lawrence Erlbaum, 2003. - 896 p.
4. Sampson, N. (2003). Meeting the Needs of Distance Learners. *Language Learning & Technology*, 7 (3), 103-118.

5. Sullivan K.P.H., Czigler P.E., Hellgren J.M.S. Cases on Professional Distance Education Degree Programs and Practices: Successes, Challenges, and Issues. IGI Global, 2013. 315 p. ISBN: 1466644869, 9781466644861.
6. Active Learning and Teaching Methods for Key Stage 3. Edited by the Northern Ireland Curriculum System – Northern Ireland Curriculum, 2007. 80 p.
7. EdTech: market, innovative directions investments. URL: <https://rb.analytics/pro-edtech/>
8. Dzhum T.A., Korneva O.A. Potential of electronic information-educational environment of university in professional education: trends and prospects / Barashkina E.V. [et al.] *Propositos y Representaciones*. 2021. Vol. 9. № 3.
9. Simonson M., Smaldino S., Zvacek S.M. Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education. *Information Age Publishing*, 2015. - 350 p.
10. Sinan Aydina, Yaşar Akkanb, Ercan Arpazc, Blent Koparand. Online learning in vocational school: focus on students' perceptions. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2015. № 174. pp. 3663-3667.
11. Bonwell, Charles C, and James A. Eison. 1991. Active Learning: Creating Excitement in the Classroom. ASHE ERIC Higher Education Report No. 1. Washington, D.C: George Washington University, School of Education and Human Development. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED336049.pdf>
12. Bloom, B.S., Krathwohl, D.R., & Masia, B.B. (1956). Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. New York, NY: David McKay Company. 216 p.
13. Weltman D. & Whiteside M. Comparing the Effectiveness of Traditional and Active Learning Methods in Business Statistics: Convergence to the Mean. 07 Aug 2017. URL: <https://doi.org/10.1080/10691898.2010.11889480>
14. Bakhmat, N., Maksymchuk, B., Voloshyna, O., Kuzmenko, V., Matviichuk, T., Kovalchuk, A. ... Maksymchuk, I. (2019). Designing cloud-oriented university environment in teacher training of future physical education teachers. *Journal of Physical Education and Sport*, 19 (4), 1323-1332.

References:

1. Dystantsiina osvita: zabezpechennia dostupnosti ta neperervnoi osvity vprodovzh zhyttia [Distance education: ensuring accessibility and lifelong education](E-Learning and University Education 2017) [Elektronnyi resurs] : *materialy XLII Mizhnar. nauk.-metod. konf. (m. Poltava, 9–10 liut. 2017 r.)*. – Poltava : PUET, 2017 [materials XLII International. science and method conf. (Poltava, February 9–10, 2017)]. – Poltava: PUET]. 365 s. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/5732/1>. [in Ukrainian].
2. Holmberg, B. (1989) Theory and practice of distance education. New York: Routledge.
3. Moore, M.G., Anderson, W.G. (2003). Handbook of Distance Education. - *Lawrence Erlbaum*, 2003. - 896 p. [in English].
4. Sampson, N. (2003). Meeting the Needs of Distance Learners. *Language Learning & Technology*, 7 (3), 103-118. [in English].
5. Sullivan, K.P.H., Czigler, P.E., Hellgren, J.M.S. (2013). Cases on Professional Distance Education Degree Programs and Practices: Successes, Challenges, and Issues. IGI Global, 2013. 315 p. ISBN: 1466644869, 9781466644861. [in English].
6. Active Learning and Teaching Methods for Key Stage 3. Edited by the Northern Ireland Curriculum System – Northern Ireland Curriculum, 2007. 80 p. [in English].

7. EdTech: market, innovative directions investments. URL: <https://rb.analytics/pro-edtech/>
8. Dzhum, T.A., Korneva, O.A. (2021). Potential of electronic information-educational environment of university in professional education: trends and prospects / Barashkina E.V. [et al.] *Propositos y Representaciones*. 2021. Vol. 9. № 3. [in English].
9. Simonson, M., Smaldino, S., Zvacek, S.M. (2015). Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education. *Information Age Publishing*, 2015. - 350 p. [in English].
10. Sinan Aydina, Yaşar Akkanb, Ercan Arpazc, Blent Koparand. Online learning in vocational school: focus on students' perceptions. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2015. № 174. pp. 3663-3667. [in English].
11. Bonwell, Charles C, and James A. Eison. (1991). Active Learning: Creating Excitement in the Classroom. ASHE ERIC Higher Education Report No. 1. Washington, D.C: George Washington University, School of Education and Human Development. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED336049.pdf> [in English].
12. Bloom, B.S., Krathwohl, D.R., & Masia, B.B. (1956). Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. New York, NY: David McKay Company. 216 p.
13. Weltman, D. & Whiteside, M. (2017). Comparing the Effectiveness of Traditional and Active Learning Methods in Business Statistics: Convergence to the Mean. 07 Aug 2017. URL: <https://doi.org/10.1080/10691898.2010.11889480> [in English].
14. Bakhmat, N., Maksymchuk, B., Voloshyna, O., Kuzmenko, V., Matviichuk, T., Kovalchuk, A. ... Maksymchuk, I. (2019). Designing cloud-oriented university environment in teacher training of future physical education teachers. *Journal of Physical Education and Sport*, 19 (4), 1323-1332. [in English].